

درآمدی به جامعه‌شناسی دین

پرومیدی

جامعه‌شناسان

سرشناسه: مرادی، بهروز ۱۳۴۴
عنوان و نام پدیدآور: درآمدی به جامعه‌شناسی دین
تالیف: بهروز مرادی

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۱۷۸-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیا
مادداشت: کتابنامه ص ۱۴۵-۱۵۵
موضوع: دین و جامعه شناسی
موضوع: بی‌دینی، جنبه‌های جامعه‌شناختی

رده بندی: ۳۹۱-۰۰۱/۶۰/BL
رده بندی دیویی: ۳۰۰
شماره کتابشناسی: ۲۷۴۱۲۸۶

جامعه‌شناسان

درآمدی به جامعه‌شناسی دین
تالیف: بهروز مرادی

چاپ اول: ۱۳۹۳ تهران/ تعداد ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۸۰۰۰ تومان/ لیترگرافی: رویداد چاپ: قدیر
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۱۷۸-۹
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
فروشگاه جامعه‌شناسان- تلفن: ۶۶۰۰۰۵۱
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: SocioLogists15@gmail.com

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۹

بخش اول: نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی راجع به دین

فصل ۱- کلا مارکس..... ۱۵

فصل ۲- میلز..... ۲۷

فصل ۳- ماکس..... ۴۵

فصل ۴- زیگموند فروید..... ۵۷

بخش دوم: جامعه‌شناسی دین در ایران مدرن

فصل ۵- غیردینی شدن و دین سازمانی..... ۶۷

فصل ۶- نظریه‌ی استارک و بین بریج راجع به دین..... ۹۱

فصل ۷- مردم‌شناسی دین..... ۱۰۹

فصل ۸- بنیادگرایی مذهبی..... ۱۱۷

فصل ۹- دین در دوران پُست مدرن..... ۱۳۵

منابع انگلیسی و هلندی..... ۱۴

منابع فارسی..... ۱۵۱

پیشگفتار

دین پدیده‌ای است که بر زندگی انسان‌ها در همه‌ی جوامع و در همه‌ی زمان‌های زندگی بشری بوده است. گونه‌ای که هیچ جامعه‌ای وجود نداشته که صورتی از دین‌ورزی در آن وجود نداشته باشد. جامعه‌شناسی دین، ادیان و مذاهب را از زاویه‌ی روابط، سازمان‌ها، گروه‌ها و عوامل مختلف اجتماعی مورد بررسی قرار می‌دهد که این عوامل اجتماعی با دین در دو سویه برقرار می‌سازند. در این گرایش، دین از نقطه نظر اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. تأثیراتی که دین از عوامل اجتماعی می‌پذیرد، نقشی که دین در هیأت اجتماعی از خود بر جای می‌گذارد و رفتار اجتماعی دین‌داران و گروه‌های اجتماعی که تحت تأثیر آموزه‌های دینی ایجاد می‌شود، از مهم‌ترین مباحث در جامعه‌شناسی دین است. در این نگرش، به دین از منظری برون دینی (اجتماعی) نگریسته شود و قصد بر این نیست که به حقانیت یا عدم حقانیت دین پرداخته شود.

ملکم همیلتون (1995) Malcom Hamilton بر این اعتقاد است که جامعه‌شناسی دین، بررسی دو موضوع اساسی را در دستور کار خود قرار می‌دهد: اول آنکه چرا ایمان مذهبی و فعالیت‌های دینی نقش بسیار مهمی در فرهنگ و جامعه‌ی انسانی بازی می‌کنند. دوم اینکه چرا ایمان و رفتار مذهبی، شکل‌ها و چهره‌های متفاوتی در جوامع مختلف از خود نشان می‌دهد. همیلتون

بر این نکته تأکید می‌کند که در جامعه‌شناسی دین در هر حال نقش اجتماعی-تاریخی دین و اهمیت این پدیده در جامعه‌ی انسانی و نیز رفتار دینی گروه‌های مذهبی محوریت دارد. جامعه‌شناسان دین در واقع سعی دارند فهم اجتماعی از پدیده‌ی دین را بالا ببرند و اهمیت نقش آن را در بروز رفتارهای اجتماعی تأکید کنند. پس جامعه‌شناسی دین یک گرایش در جامعه‌شناسی است که در آن پدیده‌ی دین دارای محوریت می‌باشد. در این نوع گرایش، به دین به مثابه‌ی یک پدیده‌ی مهم، دارای اثر و تعیین کننده در رفتار اجتماعی نگریسته می‌شود. همچنین باید متقابل بین دین و جامعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در این کتاب پژوهشی، عمدتاً نظریه‌های جامعه‌شناسان بزرگ درباره‌ی دین مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در سنت جامعه‌شناسی کلاسیک، دین یک موضوع مهم به شمار می‌رفته است. خصوصاً سه جامعه‌شناس بزرگ کلاسیک یعنی کارل مارکس، امیل دورکیم و ماکس وبر به پدیده‌ی دین توجه‌ای وافر داشته‌اند. البته مارکس به طور غیرمستقیم به این مورد خطاب قرار داده و کمتر به صورت مستقیم به بررسی آن پرداخته است. اما دورکیم و امیل دورکیم که این مطالعات علمی دورکیم و وبر موضوعی محوریت دارند. چنان که در جامعه‌شناسی نیز مرسوم است، این بررسی در این کتاب در دو بخش جامعه‌شناسان کلاسیک (مارکس، دورکیم و وبر) و جامعه‌شناسان معاصر (بجمله رابرت کمن، استارک و بین بریج صورت گرفته است. همچنین پدیده‌هایی چون سیکولاریزم (سکولاریزم) و نیز بنیادگرایی مذهبی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

به جز نظریه‌های جامعه‌شناسی، نظریه‌ی فروید را که این نیز مورد توجه پژوهشگران قرار داشته است. به همین خاطر پس از بررسی نظریات سه جامعه‌شناس برجسته‌ی کلاسیک، نظریه‌ی فروید نیز مورد توجه قرار گرفته است. همچنین در بخش دوم اهم نظریات معاصر مردم‌شناسی راجع به دین نیز مطرح خواهد گردید. بنابراین اگرچه این کتاب به نظریه‌های جامعه‌شناسی دین پرداخته است، اما نیم‌نگاهی به رویکردهای روان‌شناسی و مردم‌شناسی دین نیز می‌افکند. تلاش نویسنده بر آن بوده تا صرفاً به طرح نظریه‌ها به صورت

خام اکتفا نشود، بلکه هر بخش را از موضعی نقادانه مورد بررسی قرار دهد. نکته‌ی قابل توجه در نگارش این کتاب همانا زبان ساده‌ی آنست بدان امید که فهم مطالب آن برای علاقه‌مندان دانشجوی سهل‌تر گردد.

لازم به تأکید این نکته نیست که طرح نظریه‌ها راجع به نقش دین در جامعه به معنای تأیید آن‌ها نمی‌باشد، بلکه هدف ایجاد بستری برای بررسی بالاینده‌ی دیدگاه‌های مختلف است تا از این طریق زمینه‌ی آگاهی و تفکر هرچه خلاقانه‌تر فراهم آید. نویسنده‌ی این کتاب به خوبی از حساسیت‌های این موضوع آگاه است و به باورهای اعتقادی‌شان آگاهست و در این اثر قصد به چالش کشیدن این باورها را ندارد. به ویژه اینکه نظر خوانندگان گرامی را در پایان ارائه نظریه‌ها هر بخش به نقد نظریه‌ها جلب می‌کنم. مسلم آنست که این همه‌ی آنچه نیست که جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران راجع به تأثیرات دین در رفتار اجتماعی می‌شناسند. بلکه مهم‌ترین نظریات در این عرصه‌اند. امید که این کوشش گامی باشد برای اقدامات کامل‌تر در این عرصه. اینک نظرات چهار صاحب‌نظر در بخش پایانی کتاب بطور اجمال مورد بررسی قرار می‌گیرد.